

HISTORIA DA MÚSICA

2º BACHARALATO
CURSO 2008-2009

DEPARTAMENTO DE MÚSICA - IES PEDRO FLORIANI

OBXECTIVOS

1. Analiza-las obras musicais atendendo ós seus aspectos formais e estilísticos máis importantes, mediante a audición e a investigación.
2. Adquiri-lo vocabulario que permita expresa-los procesos e as funcións musicais e a súa relación co contorno cultural que as produciu.
3. Utiliza-la audición e a expresión musical como medios do coñecemento e de desenvolvemento da sensibilidade e da creatividade.
4. Desenvolver unha visión crítica das manifestacións musicais que se producen na sociedade e valora-las súas achegas.
5. Percibi-la música como unha manifestación artística producida nun momento histórico concreto, suxeita á influencia de factores culturais, sociais e económicos.
6. Comprende-lo proceso creativo e a súa difusión a través dos diversos medios e canles de comunicación.
7. Utiliza-los medios audiovisuais e as tecnoloxías da información e da comunicación de forma creativa, valorando as súas posibilidades expresivas e o seu papel como fonte de información e coñecemento.

CONTIDOS

Prefírese una orde cronolóxica para a materia, que queda dividida nos seguintes temas.

Tema 1: OS INSTRUMENTOS DA ORQUESTRA

1. Instrumentos que forman parte da Orquestra sinfónica actual.
2. Os instrumentos de corda:
 - a. O violín
 - b. A viola
 - c. O violonchelo

- d. O Contrabaixo
- e. A Arpa

3. Os instrumentos de vento-madeira.

- a. A fruta
 - b. O frautín
 - c. O óboe
 - d. O corno inglés
 - e. O clarinete
 - f. O clarinete baixo
 - g. O Saxofón
 - h. O fagot
 - i. O Contrafagot.

4. Os instrumentos de vento-metal.

- a. A Trompa
- b. A trompeta
- c. O Trombón de varas
- d. A Tuba

5. Os instrumentos de percusión.

- a. Instrumentos de son determinado
 - i. Os timbais
 - ii. Os xilófono
 - iii. A Celesta
 - iv. O Glockenspiel
 - v. O vibráfono.
 - vi. A Marimba
 - vii. As campás tubulares
 - viii. Outros...
- b. Instrumentos de son Indeterminado
 - i. O bombo
 - ii. A caixa
 - iii. A pandeireta
 - iv. Os pratos
 - v. O Gong ou Tam-tam
 - vi. A pequena percusión: O triángulo, as castañolas, as caixas chinesas, o látigo, etc...

6. Colocación máis usual dos instrumentos dunha orquestra.

7. Outros instrumentos clásicos: Os instrumentos harmónicos.

- a. O piano e os seus antecesores.
- b. A guitarra.
- c. O órgano.

8. Outras clasificacións máis modernas. A clasificación de Curt Sachs

- a. Idiófonos
- b. Membranófonos
- c. Aerófonos
- d. Cordófonos
- e. Electrónos.

Audición das seguintes obras propostas:

Guía Orquestral para xoves. Benjamín Britten. O Bolero. Maurice Ravel.

Tema 2: A MÚSICA NA IDADE MEDIA

1. Clasificación instrumental na música culta e na música popular. Análise organolóxica. Instrumentos medievais.
2. Agrupacións instrumentais: os instrumentos na sociedade que lles dá orixe. Agrupacións na idade Media.
3. A evolución dos instrumentos tradicionais en Galicia: os instrumentos medievais.
4. Función social do músico ó longo da historia: Idade Media.
 - a. Trobadores, xogres e goliardos.
5. O movemento trobadoresco:
 - a. A escola de Trobadores.
 - b. A escola de Troveiros.
 - c. A escola de Minnesinger
 - d. A escola Galaico-Portuguesa
 - i. Martín Codax.
 - ii. Afonso X “ O sabio”

Audicións propostas: Ondas do Mar de Vigo de Martín Codax.
Sancta María, strela do día de Afonso X “ O sabio”.
6. A música relixiosa na Idade Media e no Renacemento: Idade Media.
 - a. Monodia.
 - i. Os modos auténticos e plagais.
 - ii. A música antifonal e salmódica.
 - iii. Características do canto Chan.
 - iv. Tropos e Secuencias.

Audicións propostas: Puer natus est nobis
 - b. Polifonía. As súas formas.
 - i. Escola de Notre Dame.
 - ii. Códice calixtino.
7. A música nas catedrais galegas: especialidades e fontes.

Audicións propostas: Gratulantes do Códice calixtino.

Tema 3: O RENACEMENTO.

1. Clasificación instrumental na música culta e na música popular. Análise organolóxica. Instrumentos do Renacemento.
2. Agrupacións instrumentais: os instrumentos na sociedade que lles dá orixe. Agrupacións no renacemento.
3. Análise e historia das formas musicais e instrumentais durante o renacemento.
 - a. A música vocal profana: madrigais.

Audicións propostas: Matona mía cara de Orlando di Lasso.
 - b. A música vocal profana en españa. Villancicos, Juan del Enzina.

Audicións propostas: Todos los bienes del mundo de Juan del Enzina.
4. Función social ó longo da historia: no Renacemento.

5. A Música relixiosa na Idade Media e no Renacemento: Renacemento.
 - a. A música da Reforma e da Contrarreforma: estudo contraposto.
 - i. Pierluigi Giovanni da Palestrina.
 - ii. Tomás Luis de Victoria.Audicións propostas: Kirye Eleison da Misa do Papa Marcelo de Palestrina. Ave María a oito voces de Tomás Luis de Victoria.

Tema 4: O BARROCO

1. Clasificación instrumental na música culta e na música popular. Análise organolóxica. Os instrumentos no barroco.
2. Agrupacións instrumentais: os instrumentos na sociedade que lles dá orixe. Agrupacións instrumentais no barroco.
 - a. O nacemento da orquestra.
3. Análise e historia das formas musicais e instrumentais durante o Barroco.
 - a. A forma sonata:
 - i. Aparición e tipoloxías.
 - ii. Evolución desde as sonatas de cámara e da chiesa á disolución da forma no Romanticismo
 - b. O concerto e a sinfonía: evolución das formas.
 - i. O concerto solista.
Audicións propostas: concerto para violín “o inverno” 1º tempo. Antonio Vivaldi.
 - ii. O concerto grosso.
Audicións propostas: concerto de Brandenburgo nº 2, 1º tempo. Johann Sebastián Bach.
 - c. A suite de danzas.
4. Función social do músico ó longo da historia: O barroco.
5. As formas vocais no Barroco: cantatas, oratorios e paixóns. A súa evolución instrumental ligada ó cambio nos usos sociais.
 - a. Música relixiosa no Barroco a través da súa análise.
Audicións propostas: Alleluia do Mesías de Haendel (Oratorio).
Coro inicial da Paixón según San Mateo de J.S. Bach (Paixón).
6. O nacemento da monodia acompañada. Tipoloxías formais na ópera: recitativos, ariosos e arias.
Audicións propostas: Vi ricorda do Orfeo de Claudio Monteverdi.
 - a. Escolas na ópera italiana. Análise da súa especificidade.
 - i. Florencia, berce da Opera.
 - ii. Roma.
 - iii. Venecia.
 - iv. Nápoles. Opera seria e Opera bufa.
7. A teoría dos afectos como marco filosófico e retórico da música barroca.
8. O público e o espectáculo: función, espazos e socioloxía.
9. A música teatral en España e os seus xéneros o longo da historia: tonadilla, zarzuela e ópera. A recepción do público.

Tema 5: O CLASICISMO

1. Clasificación instrumental na música culta e na música popular. Análise organolóxica. Instrumentos del clasicismo.
2. Agrupacións instrumentais: os instrumentos na sociedade que lles dá orixe.
 - a. A orquestra de Mannheim.
 - b. A orquestra clásica.
 - c. A música de cámara. O cuarteto clásico de corda.
3. Análise e historia das formas musicais e instrumentais desde o Renacemento ata o século XX.
 - a. A forma sonata: evolución desde as sonatas de cámara e da chiesa á disolución da forma no Romanticismo.
 - i. A forma-sonata no clasicismo. Distintas formas segundo agrupacións.
A Sonata.
O Cuarteto.
O Concerto
A Sinfonía.
Audicións propostas: Sinfonía nº 98 “ A Galiña” 1º movemento de Joseph Haydn.
Eine kleine Nachtmusik (pequena serenata nocturna) 4º tempo de W. A. Mozart.
4. A primeira escola de Viena: Haydn, Mozart e Beethoven.
5. A Ópera alemana, (Mozart): xéneros e evolución.
 - a. Opera bufa (As vodas de Figaro, Cosí fan tutti).
 - b. Opera seria (Idomeneo, rei de Creta, Don Giovanni)
 - c. Singspiel (O rapto no serrallo, A fruta máxica).Audicións propostas: A fruta máxica (Aria de Papageno e 2º Aria da raíña da Noite) de Wolfgang Amadeus Mozart.
6. A música teatral en España e os seus xéneros ó longo da historia: consolidación e evolución da zazueta e a ópera.
Audicións propostas: El barberillo de Lavapiés (preludio e coro) de Antonio Barbieri. Obertura da verbena de la Paloma de Tomás Bretón.

Tema 6: BEETHOVEN E OS PRIMEIROS ANOS DO ROMANTICISMO. A MÚSICA INSTRUMENTAL.

1. Clasificación instrumental na música culta e na música popular. Análise organolóxica. O Romanticismo.
2. Agrupacións instrumentais: os instrumentos na sociedade que lles dá orixe.
 - a. O piano. Instrumento propio do salón burgués.
 - b. A gran orquestra sinfónica. As sociedades filharmónicas.
3. Análise e historia das formas musicais e instrumentais desde o Renacemento ata o século XX.
 - a. Disolución da forma sonata no Romanticismo
 - b. O concerto e a sinfonía: Evolución das formas.
 - i. As sinfonías de Beethoven

- Audicións propostas: 5ª sinfonía de Beethoven, (1º movemente).
- ii. As sinfonías formais fronte as sinfonías programáticas. Brahms, Berlioz, Mendelssohn-Bartholdy ata os postrománticos Bruckner e Mahler.
- Audicións propostas. 1º movemente da Sinfonía Italiana de Mendelssohn 3º movemente da 3ª Sinfonía de Brahms.
- c. O xurdimento de novas formas instrumentais no Romanticismo.
 - i. O piano romántico. Pequenas formas. Schubert, Schumann, Chopin.
 - Audicións propostas: Polonesa op. 53 de Frederic Chopin.
 - ii. O poema sinfónico.
- 4. Función social do músico ó longo da historia:
 - a. Do clasicismo ó romanticismo, o paso do músico ó servizo dos mecenas ó música independente e xenio: de Haydn a Beethoven (Mozart)
 - b. Os virtuosos: Liszt e Paganini.
- 5. O público e o espectáculo: función, espazos e socioloxía.

Tema 7: ROMANTICISMO II: A MÚSICA VOCAL

- 1. A Canción e o Lied Romántico: Schubert, Schumann, Hugo Wolf, Brahms e Gustav Mahler.
- 2. A música coral no Romanticismo.
- 3. A Canción galega no Romanticismo: fontes, análise e práctica. Audicións propostas: Negra Sombra de Juan Montes.
- 4. O nacionalismo romántico:
 - a. Escola rusa.
 - b. Escola bohemia.
 - c. Escola escandinava.
- 5. A Opera:
 - a. A Opera italiana. De Rossini a Puccini. Análise dos seus parámetros melódicos, harmónicos e formais.
 - i. Rossini.
 - ii. Bellini e Donizetti.
 - iii. Verdi.
 - iv. O Verismo: Puccini.
 - Audicións propostas: O brindis da Traviata de Verdi.
 - Nessun Dorma de Turandot de Puccini.
 - Vissi d'arte de Tosca de Puccini.
 - b. A Opera alemá, desde Mozart á Segunda Escola de Viena: xéneros e evolución.
 - i. Carl Maria von Weber.
 - ii. Wagner: O drama musical. A obra de arte total.

Tema 8: A MÚSICA NA PRIMEIRA METADE DO SÉCULO XX.

- 1. Agrupacións instrumentais: os instrumentos na sociedade que lles dá orixe. Procura de novos timbres e sonoridades no século XX.

2. Análise e historia das formas musicais e instrumentais desde o Renacemento ata o século XX.
 - a. O século XX, busca de novas linguaxes.
3. O público e o espectáculo: función, espazos e socioloxía.
4. A Ópera alemana, desde Mozart á Segunda Escola de Viena: xéneros e evolución.
5. Función social do músico ó longo da historia. O músico das vangardas.
6. A música vocal no século XX.
7. A música na sociedade actual: desde o Impresionismo ás Vangardas.
 - a. O impresionismo: Debussy
 - b. Stravinski.
 - c. A Atonalidade: As vangardas históricas: Schoenberg e o seu papel. A IIª escola de Viena. Audicións propostas: Pierrot Lunaire (Die Nacht) de Arnold Schoenberg. Historia dun soldado (Tango, Vals e Ragtime). Igor Stravinski.
8. Orixe da música contemporánea. Cambios sociais e cambios culturais na Europa de entreguerras.
 - a. O grupo dos seis.
 - b. A gebrauchtmusik. Hindemith.
9. Os músicos soviéticos: Prokofiev e Shostakovich.
10. Novas perspectivas na música. As novas prácticas vocais e instrumentais na música de vangarda: da Segunda Escola de Viena e Berio e Nono, o compositor comprometido coa súa sociedade.
11. Novos xéneros musicais no século XX: tipoloxía.
12. Século XX: os novos instrumentos e a música sen instrumentos; o estudo MIDI na creación musical actual.

Tema 9: A MÚSICA DESPOIS DA SEGUNDA GUERRA MUNDIAL

1. Clasificación instrumental na música culta e na música popular. Análise organolóxico.
 - a. A música electrónica. O son xerado nos laboratorios.
 - b. A música concreta. Manipulacións de todo tipo de sons e rúidos.
2. Agrupacións instrumentais: os instrumentos na sociedade que lles dá orixe.
 - a. O compositor manipulador directo do son.
 - b. O século dos intérpretes.
3. Análise e historia das formas musicais e instrumentais desde o Renacemento ata o século XX.
 - a. Do Formalismo extremo. O serialismo integral.
 - b. Á liberdade absoluta. A música aleatoria.

4. Século XX: os novos instrumentos e a música sen instrumentos; o estudio MIDI na creación musical actual.
5. Novas perspectivas na música. As novas prácticas vocais e instrumentais na música de vangarda: da IIª Escola de Viena a Berio e Nono, o compositor comprometido coa sociedade.
6. A experimentación.
7. A revisión dos parámetros contemporáneos a fins do século XX. O Rexurdimento da tonalidade.
8. O papel do músico contemporáneo como intelectual: música e pensamento.
9. Serialismo e serialismo integral.
10. A música sen intérpretes. A música electrónica e a música computerizada.
11. O son gravado e a súa incidencia na música de concerto: do fonógrafo ó son dixital.
Audicións propostas: Ionisation de Edgar Varese. Atmospheres de Georgy Ligeti.

Tema 10: A MÚSICA ESPAÑOLA DESDE 1900 ATA O MOMENTO ACTUAL

1. A música vocal no século XX.
2. A música teatral en España e os seus xéneros ó longo da historia: tonadilla, zarzuela e ópera. A recepción do público.
 - a. O rexurdimento da Zarzuela.
3. A música na sociedade actual: desde o Impresionismo ás vangardas.
 - a. O nacionalismo en España e a incorporación ás vangardas.
4. A xeración musical do 27: o grupo dos 8.
5. Manuel de Falla e os exiliados.
Audicións propostas: O amor bruxo(Danza do lume) de Manuel de Falla.
6. Os compositores españois. Do eclecticismo á vangarda.
7. O son gravado e a súa incidencia na música de concerto: do fonógrafo ó son dixital.

ACTITUDES, VALORES E NORMAS QUE SE PRETENDEN.

1. Valoración da historia da música como parte da propia historia do alumno, no sentido de coñecemento e aceptación dun pasado cultural común.

2. Comprensión histórica dos estilos musicais que se sucederon en Europa a través dos séculos.
3. Afondamento na sensibilidade e na capacidade crítica ante as obras que forman parte do patrimonio musical europeo.
4. Interese e respecto polo coñecemento e a análise das obras e dos instrumentos propios da música contemporánea.
5. Apreciación e satisfacción ante a audición de obras e espectáculos musicais e respecto polas normas que rexen o seu comportamento.

CONTIDOS MÍNIMOS

1. A MÚSICA INSTRUMENTAL

- 1.1. Clasificación dos instrumentos e evolución da orquestra.
B. Britten, Guía de orquestra para xoves M. Ravel, Bolero
- 1.2. Formas e estruturas: Rondó. Minueto. Suite. Tema con variacións. A música programática e o poema sinfónico.
- 1.3. A forma sonata. O cuarteto de corda. O "concerto" e a sinfonía.
Vivaldi, "O inverno", de As Catro Estacións (Concerto para violín RV171) (1er mov.) J. S. Bach, Concerto de Brandemburgo, n. 2, BWV 1042 (1er mov.) J. Haydn, Allegro spiritoso da sinf. Hob. I. 83, en Si b M, "A galiña"
W. A. Mozart, Pequena Serenata Nocturna, K. 525 (4º mov.) L. van Beethoven, Quinta Sinfonía, Op. 67, (1er mov.)
- 1.4. Formas pianísticas (balada, impromptu, romanza sen palabras, mazurca, rapsodia, etc.) F. Chopin, Polonesa n. 6 en La bemol M, Op. 53, Balada n. 1 en Sol m, op. 23.

2. A MÚSICA VOCAL (relixiosa e profana)

- 2.1. A música na Idade Media:
 - 2.1.1. O canto gregoriano. A reforma de Solesmes
Puer natus est nobis. (versión Solesmes/ Silos)
 - 2.1.2. Monodia galego-portuguesa: Martín Códax
M. Códax, Ondas do mar de Vigo, Alfonso X, Santa María estrela do día.
 - 2.1.3. Formas básicas da polifonía primitiva. O Códice Calixtino (s. XII).
Códice Calixtino, Gratulantes,
- 2.2. A música vocal no Renacemento:
 - 2.2.1. A música da Reforma e da Contrarreforma. T. L. De Victoria, Ave María. J. P.- L. da Palestrina, Misa del Papa Marcelo ("Kyrie")
- 2.3. A música profana: O madrigal, a canción e o vilancico. O. de Lasso, Madonna mia cara. J. del Enzina, Todos los bienes del mundo.
- 2.4. A música vocal no Barroco:

2.4.1. A cantata, a paixón e o oratorio. J. F. Haendel, O Mesías, HWV 56 ("Alleluia" (coro). J. S. Bach, Paixón segundo S. Mateo, BWV 244 (Coro inicial, "Kommt, ihr Töchter")

2.4.2. nacemento da opera. La Camerata Bardi. Monteverdi, Orfeo ("Vi ricorda i boschi ombrosi" (aria de Orfeo))

2.5. A opera no Clasicismo. W. A. Mozart, A Fruta máxica, K. 626 (Obertura; aria de Papageno, "Der Vögelfanger bin ich ja"; segunda aria de A Raíña da Noite, "Der Hölle Rache").

3. A MÚSICA NA SOCIEDADE CONTEMPORÁNEA

3.1. A música teatral en España e os seus xéneros: cancións, cantiga, zarzuela e ópera.

3.1.1. A busca do teatro nacional. F. A. Barbieri, El Barberillo de Lavapiés (Obertura). T. Bretón, La verbena de la paloma (Preludio)

3.2. A ópera italiana: Verdi e Puccini. G. Verdi, La Traviatta (brindis) G. Puccini, Turandot ("Nessum dorma", solo e coro). Tosca ("Vissi d'arte")

3.3. A ópera alemá, a obra de arte total.

3.4. A música sinfónica do XIX. F. Mendelssohn, Sinfonía Italiana, Op. 90 (1er mov.) J. Brahms, Terceira Sinfonía, Op. 90 (3er mov.)

3.5. O nacionalismo. Distintos conceptos e etapas. M. de Falla; El amor brujo ("Canción de fuego fatuo"). J. Montes, Negra sombra (balada)

3.6. As novas perspectivas na música do s. XX. As vangardas musicais. Schönberg, Pierrot lunaire, Op. 21 ("Die Nacht"). Stravinsky, Historia do soldado (Coral, tango e "Ragtime")

3.7. As vangardas desde a segunda metade do século XX E. Varese, Ionisation. G. Ligeti, Atmosphères